

זה הכל בזכות היין

במשך שבע שנים חיה אסתר בארמון אחשוורוש כשזהותה נותרה בערפל. בעיצומו של 'משתה היין' חושפת אסתר את יהדותה, ומביאה למותו של המן צורר היהודים. האם העובדה שניסי המגילה אירועו סביב משתה היין מצוינת על ידינו בפורים שתייה ובשכרות? בהחלט כן! ^[1]

איך אפשר להסתיר

מדילן אולברייט שנפטרה לפני שנה בדיוק הייתה האישה הראשונה שכיהנה כמזכירת המדינה של ארה"ב. היא לא רק האישה הראשונה, אלא גם האישה היהודייה הראשונה שכיהנה בתפקיד הזה.

היהודי הראשון שכיהן בתפקיד היה הנרי קיסינג'ר, והיא האישה היהודייה הראשונה. מה שמעניין הוא שלפי דבריה היא גילתה לראשונה את מוצאה היהודי רק בגיל חמישים ותשע כשהתמנתה למזכירת המדינה.

אולברייט נולדה בפראג שבצ'כיה להורים יהודיים שהתנצרו במטרה לברוח מרדיפות אנטישמיות. בזמן מלחמת העולם השנייה הם מצאו מקלט בלונדון, אבל שלושה מתוך ארבעת הסבים והסבתות שלה נספו במחנות המוות של היטלר בשואה. לכן קשה להאמין שאשה כזאת מלומדת עם קריירה כה מפוארת שכיהנה עוד קודם לכן כשגרירת ארה"ב באו"ם "לא ידעה" על מוצאה היהודי.

זה מזכיר לנו את אסתר מהמגילה, שגם היא 'לא ידעה' את מוצאה היהודי. במגילת אסתר אנו קוראים שכאשר שאסתר נבחרה על ידי פקידי המלוכה להילקח לבית המלך, "אין אסתר מגדת את עמה ואת מולדתה, כי מרדכי ציוה עליה אשר לא תגיד" (ב, י).

השאלה הראשונה שנשאלת היא, מדוע מרדכי ציוה על אסתר להסתיר את הזהות היהודית שלה? אנו קוראים בסיפור המגילה כי מרדכי עצמו

היה דווקא יהודי גאה, עד כדי כך שהגאווה היהודית שלו לא להשתחוות להמן היא זו שהביאה על עם ישראל את גזרת המן! ["ראו מה עשה לי יהודי, לצעקה ולא לשבח איש יהודי"] גרמו לי הצער הזה" (מגילה יב, ב-רש"י) ואילו את אסתר הוא ציווה שלא תספר "את עמה ואת מולדתה".
מה הסיבה?

המפרשים מסבירים שזה היה צעד פרקטי לחלוטין, שכן מרדכי ידע שאם היא תגלה את זהותה יהיה לה הרבה יותר קשה לשמור מצוות בבית המלכות, כי בפשטות, המלך לא ירשה לה לנהל חיי דת בתוך הארמון, ולכן היא נכנסה לארמון כבחורה לא יהודייה ואמרה שהיא צמחונית, וכך יכלה לשמור על כשרות. לשמור שבת דווקא קל למלכה, היות וממילא היא לא מחויבת בשום מלאכה, אך אם היו יודעים שהיא יהודייה לא היו מרשים לה לנהוג כך. זה היה מהווה פגיעה בדת של המלך. ולכן "מרדכי ציווה עליה אשר לא תגיד".

השאלה הגדולה היא כיצד אסתר הצליחה להסתיר את זהותה, הרי היא באה מביתו של מרדכי היהודי, ואם כן היא בוודאי יהודייה. איך היא הצליחה להכחיש את זה?

מלכה בזהות חסויה

מבאר בעל העקידת יצחק בפירושו למגילה (אסתר ב, ע' כ"ב) דבר נפלא: "הם ידעו שלקחיה מבית מרדכי, אבל הוא הודיע להם איך הוא אומן לה לבד, כי אין לה אב ואם, ושלא ידע בת מי היא, אלא שלהיותה יפת תואר וטובת מראה לקחה לו לבת" ומזה הטעם לא הטריחה להגיד, כי אם האומן לא ידע היא מנא ידעה". אסתר טענה למלך: נכון שמרדכי הוא זה שאימץ אותי וגידל אותי כיהודייה, אבל אני לא יודעת מי הם ההורים הביולוגיים שלי.

ומסתבר מאוד שהיא לא היתה נראית כבת ישראל, ולכן היא יכלה לטעון טענה כזאת. וכפי שהגמרא אומרת "מלמד שלכל אחד ואחד נדמתה לו כאומתו" (מגילה יג, א).

העובדה הזאת, שאחשוורוש לא ידע את מוצאה של אסתר שיגע אותו. בכלל בשושלות של בתי מלוכה 'יחוס' הוא דבר חשוב ביותר, כי הלגיטימציה של המלך באה מכוח אביו וממשפחת המלוכה. אחשוורוש עצמו לא הגיע ממשפחת מלכות (מגילה יב, ב). היתה זאת ושת, בתו של בלשאצר (ונכדתו של נבוכדנצר מלך בבל שהחריב את בית-המקדש) שהייתה ה'יחוס' שלו. אולם כעת אחרי הריגתה המלך נשאר בלא כלום.

בנוסף לכך, אין זה כבוד למלך לשאת אישה שבאה ממשפחה ממעמד נמוך, ולכן מאוד הפריע לו שהוא לא מצליח לגלות את מוצאה. וכך במשך שבע שנים אסתר חיה "בזהות בדויה" בחצר המלכות, עד שהגיע הרגע הגדול.

המן עלה לגדולה, וכחלק משיגעון הגדלות שלו ניתנה הוראה מהמלך שכולם חייבים להשתחוות לו. מרדכי בשום אופן לא השתחוה כי יהודי משתחוה רק להקב"ה ולא לשום מציאות אחרת.

זה הרגיז את המן והוא החליט להתפטר מכל יהודי הממלכה השלטת בעולם כולו. הוא שכנע את המלך להוציא פקודה להשמיד להרוג ולאבד ביום אחד. מרדכי שמע על הגזירה ו"ויקרע את בגדיו וילבש שק ואפר ויצא בתוך העיר ויזעק זעקה גדולה ומרה" (ד, א).

כשאסתר שמעה על התנהגותו של מרדכי היא שלחה לברר על מה המהומה. מרדכי עדכן אותה בהתפתחויות האחרונות וציווה עליה ללכת אל המלך ולהתחנן להציל את עמה. מרדכי בעצם אמר לה: 'הגיע הרגע הגדול. עכשיו הזמן שלך לגלות למלך מי את, לאיזה עם את שייכת, ולהתחנן לפניו שיציל את עמך'.

אסתר חששה ללכת כי היא כבר לא זומנה אל המלך שלשים יום, ומי שמופיע אצל המלך ללא הזמנה מראש "אחת דתו להמית". מרדכי שלח לה מסר שהוא סבור שבשביל זה היא נבחרה למלכה. "ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות", אולי בשביל זה נשמתך ירדה לעולם!

רגע האמת

אחרי שלושה ימי צום אסתר הלכה אל המלך ומצאה חן בעיניו. הוא שאל אותה: אסתר "מה שאלתך ומה בקשתך עד חצי המלכות ותעש" (ג,ה). היא ענתה: 'אני מבקשת להזמין את המלך והמן למשתה יי'. המלך מיד הורה למלאות את בקשתה.

במשתה היין הוא שוב פנה אליה: "אסתר, מה בקשתך?", ואז היא שוב אמרה לו: 'אנא, אני מזמינה אותך ואת המן למחר לעוד משתה יין ושם אני אמלא את בקשתך'.

למחרת, במשתה היין השני, המלך שוב פונה אליה בתחינה שתגיד לו מה בקשתה, ואז היא סוף סוף אמרה: "אם מצאתי חן בעיניך² תנתן לי נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי", "שלא אהרג בשלשה עשר באדר שגזרת גזירת הריגה על עמי ומולדתי" (ז,ג-רש"י).

היא בעצם אמרה למלך 'רוצים להרוג אותי! המלך נחרד ושאל אותה "מי הוא זה ואי זה הוא אשר מלאו לבו לעשות כן?". והיא ענתה: "איש צר ואויב המן הרע הזה!" זו הייתה הפעם הראשונה שהמלך למד לדעת שאסתר היא יהודייה וממשפחת מלכים, צאצאים של שאול המלך.

העם צריך 'קוועטש'

השבוע מישהו שאל אותי מדוע בפורים דווקא יש מצוה להשתכר? בכל ימות השנה אומרים ששתיית משקאות חריפים זה דבר מאוס, ואילו בפורים זוהי מצוה לשתות כדי להשתכר! מה נשתנה?

התשובה היא "מפני שכל הניסים שנעשו לישראל בימי אחשוורוש היו על ידי משתה³ וכן ענין המן ומפלתו על ידי משתה היין היה ולכן חייבו להשתכר בפורים, מפני שבא הנס בעבור משתה היין שעשתה אסתר ועתה יהיה נזכר בשתיית יין" (אבודרהם פורים). היות שהנס קרה במשתה היין, לכן זוכרים אותו גם בשתיית יין.

אומר הרבי בשיחה שיש כאן מסר עמוק: היין הוא לא דבר שנברא כך מתחילתו, אלא נבראו ענבים שבתוכם יש יין, כדי להוציא את היין צריך לתת "קוועטש" קטן, צריך לסחוט את הענב כדי שיצא ממנו היין.

אסתר תהתה על מה ולמה התרגשה ובאה כזאת גזירה נוראה על עם ישראל, "ותתחלחל המלכה מאוד". התשובה לכך היא: משתה היין. כמו שכדי להוציא יין מהענב צריך לסחוט אותו, כך גם הגזירה הנוראה הזו על עם ישראל הייתה כדי להוציא את הטוב ביותר שיש ביהודי. בסיפור של פורים אירע 'קוועטש', קטן ומיד התגלתה המעלה הנפלאה שיש בכל יהודי שהוא מוכן למסור את נפשו על היהדות. (פורים תשל"ט שיחות קודש ח"ב עמ' 266 ואילך).

למה 'לחיים'?

אצל חסידים שתיה היא לא דבר שקורה רק פעם בשנה, בחג הפורים. בחסידות ישנו מושג שנקרא 'התוועדות'. כשחסידים יושבים יחד ומדברים דברי תורה ושרים ניגונים חסידיים שמעוררים את הלב, הם נוהגים לומר קצת 'לחיים'.

מדוע? כי כדי שאנשים יצליחו לפתוח את סגור לבם ולחלוק את רגשותיהם הפנימיים אחד עם השני, כדי שיצליחו לדבר מלב אל לב, בשביל זה צריך קצת 'לחיים'. וכפי שהרבי אמר ש"רואים במוחש" את יעילותה של התוועדות חסידית בהתעוררות לתורה ומצוות אקטיבית ומלאה שמחה, וכפי שחז"ל אומרים "גדולה לגימה שמקרבת" (סנהדרין קג, ב).

וכמו שאסתר גילתה את הזהות היהודית שלה במשתה היין, גם אנו צריכים לגלות את הנקודה היהודית שלנו במשתה יין. פורים הוא החג שבו מגלים את הזהות היהודית האמיתית שלנו בלי בושה ובלי התנצליות.

לחיים!